

Vladas Švipas – Walter Gropius: laiškai, 1948–1953 m.

Marija Drėmaitė, Robertas Motuzas

Apie šaltinį

Publikacijoje pristatoma architektų Walterio Gropiuso ir Vlado Švipo korespondencija (originalūs tekstai ir jų vertimai), saugoma Harvardo universiteto bibliotekoje (11 laiškų, 1948–1951) ir Bauhauzo archyve Berlyne (5 laiškai, 1953).

Walter Gropius (1883–1969) – vienas žymiausių XX a. architektų, avangardinės dizaino mokyklos *Staatliches Bauhaus* (Bauhauzas), veikusios Vokietijoje Veimaro ir Desau miestuose 1919–1933 m., įkūrėjas ir ilgametis vadovas. Nacionalsocialistams 1933 m. uždarius Bauhauzo mokyklą, daugelis kairiųjų pažiūrų ar žydų kilmės mokytojų buvo priversti emigruoti. Walter Gropius su šeima pirmiausia išvyko į Jungtinę Karalystę, o 1937 m. emigravo į JAV. 1937–1952 m. dirbo Harvardo universiteto Dizaino mokykloje (1938–1952 m. Architektūros fakulteto dekanas), 1946 m. įsteigė projektavimo biurą *The Architects' Collaborative* (TAC). Palaikė ryšius su viso pasaulio architektais, padėjo daugeliui emigravusių vokiečių ir buvusių Bauhauzo kolegų bei studentų, tarp jų ir Vladui Švipui, architektui iš Lietuvos¹.

Vladas Švipas (1900, Palėvenė–1965, Niujorkas) – architektas, vienintelis Bauhauzo mokyklos studentas iš Lietuvos, 1924–1928 m. studijavęs Veimare ir Desau. Architekto-inžinieriaus diplomą įgijo 1928 m. Oldenburgo politechnikos institute. Švipas atstovauja naujosios kartos tarpukario Lietuvos architektams, kurie, išsilavinę Vakaruose, įsitraukė į Lietuvos valstybės statybos projektą demonstruodami naują architektų socialinį vaid-

¹ Plačiau apie Vlado Švipo studijas Bauhauze ir architektūrinę veiklą žr. Marija Drėmaitė, „Lietuvis Bauhauze. Vlado Švipo studijos ir kūrybinė veikla“, *Naujasis Židinys-Aidai*, 2019, Nr. 3, p. 17–25, interaktyvus: < <https://nzdindyns.lt/marija-dremaite-lietuviss-bauhauze-architekto-vlado-svipo-studijos-ir-kurybine-veikla-nz-a-nr-3/>>; Marija Drėmaitė, „Bringing Bauhaus Modernism to Lithuania: The Architect and Planner Vladas Švipas in the Maelstrom of Changing Stylistic Meanings, Political Allies and Ideologies“, *Dust and Data. Traces of the Bauhaus across 100 Years*, ed. Ines Weizmann, Leipzig: Spector books, 2019, p. 424–442.

menį modernizuojant aplinką ir visuomenę². Nuo 1927 m. Vladas Švipas plačiai skleidė Bauhauzo moderniosios architektūros idėjas Lietuvoje³, 1938 m. su kolega Vladu Juodeika parengė visos Lietuvos statybų pramonės modernizavimo programą – „Mūrinės Lietuvos planą“⁴, 1929–1940 m., dirbdamas Žemės ūkio rūmų Statybos skyriuje (nuo 1932 m. – vedėjas), aktyviai organizavo Lietuvos kaimo modernizavimo programą, leido šviečiamąją literatūrą⁵. Nuo 1940 m. rugpjūčio iki 1941 m. birželio – sovietinio Žemės ūkio komisariato Kapitalinės statybos valdybos viršininkas; 1941–1944 m. Statybos valdybos (okupacinės valdžios) direktorius⁶. 1944 m. su žmona Brone (Kairyte), dukterimis Raminta (g. 1934) ir Jolanta Daiva (g. 1937) pasitraukė į Vokietiją, nuo 1946 m. gyveno Dilingeno išvietintųjų asmenų (*Displaced persons*, D. P.) stovykloje⁷ Vokietijoje, rengėsi emigruoti į JAV ir galiausiai 1949 m. įsikūrė Niujorke. Dirbo projektavimo biuruose, aktyviai įsitraukė į JAV lietuvių inžinierių veiklą⁸. Mirė 1965 m. Niujorke.

Harvardo (JAV) universiteto Houghtono bibliotekoje saugoma Walterio Gropiuso pobauhauzinio laikotarpio dokumentų kolekcija (40 dėžių) – dokumentai ir korespondencija su JAV, Europos ir Japonijos architektais (Mies van der Rohe, Alvar Aalto ir kt.), tapytojais (Lyonel Feininger), buvusiais studentais, šeima, draugais, leidėjais ir asmenimis, susijusiais su architektūra, urbanistika, statyba. Reikšmingiausią šios kolekcijos dalį sudaro korespondencija su buvusiais Bauhauzo mokyklos atstovais (Josef Albers, Marcel Breuer, Gerhard Marcks, László Moholy-Nagy ir kt.). Tarp jų yra ir 11 korespon-

² Apie Vladą Švipą ir jo veiklą rašyta: Giedrė Jankevičiūtė, „Švipas Vladas“, *Lietuvos dailininkų žodynas, III tomas: 1918–1940*, sudarytoja Lijana Šatavičiūtė-Natalevičienė, Vilnius: Lietuvos kultūros tyrimų institutas, 2013, p. 388–389; Vaidas Petrušis, „Modernistinės estetikos apraiškos tarpukario architektūros estetinėje mintyje“, *Urbanistika ir architektūra*, 2010, Nr. 34 (5), p. 262–269; Lijana Šatavičiūtė, „Dailininkas ar amatininkas: menininkai ir dailiųjų amatų sąjūdis tarpukario Lietuvoje“, *Kultūrologija, t. 15: Asmenybė: menas, istorija, dabartis*, Vilnius, 2007, p. 244–272; Lijana Šatavičiūtė, „Modernaus būsto idėja tarpukario Lietuvoje: tarp funkcionalizmo ir tautinio romantizmo“, *Menotyra*, 2011, t. 18, Nr. 4, p. 275–290; Regina Lakačauskaitė-Kaminskienė, „Buities modernizacija Lietuvoje XX a.: modernizacijos skatinimo kampanijos viešojoje erdvėje“, *Menotyra*, 2011, t. 18, Nr. 4, p. 291–307.

³ Vladas Švipas, „Architektūros reikalai“, *Kultūra*, 1927, Nr. 7–8, p. 329–334; *idem*, „Menas ir technika“, *Kultūra*, 1928, Nr. 7–8, p. 334–337; *idem*, Nr. 9, p. 394–397; *idem*, „Kultūringos gyvenimo formos“, *Naujas žodis*, 1929, Nr. 9, p. 6–7; *idem*, „Butas egzistencijos minimumui“, *Naujas žodis*, 1929, Nr. 20–21, p. 10–11; *idem*, *Miesto gyvenamieji namai. Jiems statomi reikalavimai ir jų projektavimas*, Kaunas, 1933; *idem*, „Architektūra tautos kultūroje“, *Naujoji Romuva*, 1937, Nr. 4–5, p. 107–108.

⁴ *Mūrinės statybos ugdymo planas. Projektas*, red. Vladas Juodeika, Vladas Švipas, Kaunas: Ekonominių studijų draugijos leidinys, 1938.

⁵ Vladas Švipas, *Trobėsių dažymas*, Kaunas: Žemės ūkio rūmai, 1934; *idem*, *Ūkininko pirtis*, Kaunas: Žemės ūkio rūmai, 1934; *idem*, *Sodybos planavimas*, Kaunas: Žemės ūkio rūmai, 1934; *Kaimo statyba*, red. Vladas Švipas, Kaunas: Žemės ūkio rūmai, 1936.

⁶ Žemės ūkio rūmų Statybos skyriaus darbuotojo Vlodo Švipo asmens byla, LCVA, f. 392, ap. 3, b. 1309.

⁷ Išvietintųjų asmenų stovykla Dilingene prie Dunojaus (Ludwig – Dillingen am Donau), Bavarijoje, Augsburgio rajone, JAV zonoje įsteigta 1946 m. Vladas Švipas su šeima joje gyveno beveik ketverius metus, iki išvykimo į JAV 1949 m. vasario mėnesį. Plačiau apie architektų veiklą D. P. stovyklose žr. Dalia Ramonienė, „Lietuvos architektai *Displaced Persons* stovyklose Vokietijoje, 1944–1950 m.“, *Architektūriniai pasivaikščiojimai ir paveldo saugos aktualijos: skiriama Nijolei Lukšionytei*, sud. Aušrinė Kulvietytė-Cemnolonskė, Kaunas: Vytauto Didžiojo universiteto leidykla, 2017, p. 170–185.

⁸ Vladas Švipas, „Lietuvių architektūros ateities bruožai“, *Inžinieriaus kelias*, Augsburg, 1946, Nr. 4, p. 1–4; *idem*, „Gyvenamų namų projektų konkursui pasibaigus“, *Inžinieriaus kelias*, Augsburg, 1947, Nr. 7, p. 46–48; *idem*, „Naujosios architektūros epochos bruožai“, *Amerikos lietuvių inžinierių ir architektų draugijos New Yorke metraštinis*, ed. K. Krulikas, New York, 1951, p. 2–7; *idem*, „Lietuvos architektūra 1918–1940 m.“, *Lietuvių enciklopedija*, t. 15, Bostonas, 1968, p. 740 ir kt.

dencijos vienetų⁹ su Vladu Švipu. Laiškai rašyti 1948–1951 m., kai Vladas Švipas su šeima gyveno Dilingeno išvietintųjų asmenų stovykloje ir rengėsi emigruoti į JAV.

Berlyno Bauhauzo archyve (*Bauhaus Archiv Berlin*) taip pat yra sudarytas specialus Walterio Gropiuso fondas (Walter-Gropius-Archiv), kuriame yra saugoma 5 000 nuotraukų ir 14 000 rašytinių dokumentų – daugiausia jo korespondencija nuo 1910 iki 1969 m. su daugiau nei tūkstančiu korespondentų. Kolekcijoje yra saugomi penki Švipo ir Gropiuso korespondencijos vienetai, rašyti 1953 m.¹⁰, kai, gyvendamas ir dirbdamas Niujorke, Vladas Švipas siekė gauti architekto licenciją.

1948–1953 m. korespondencija tarp Švipo ir Gropiuso atskleidžia šiltus buvusio mokinio ir mokytojo santykius, abiejų susirūpinimą Bauhauzo mokyklos likimu ir Gropiuso pagalbą Švipui imigruojant į Ameriką. 1949 m. į Niujorką atvykęs Švipas laikinai įsikūrė kito buvusio bauhauzininko, Alexanderio (Xanti) Schawinsky'io, bute, o darbo jam ieškoti padėjo buvęs Bauhauzo dėstytojas, garsusis dizaineris Marcel Breuer.

Walterio Gropiuso korespondencija yra unikalus šaltinis tyrinėjant XX a. architektūros istoriją, plačiai pasitelkiamas architektūros tyrėjų nagrinėjant Bauhauzo mokyklos idėjas, įtaką kitų šalių architektams, tarptautinės architektų bendruomenės ryšius ir t. t.¹¹ Walterio Gropiuso ir Vlado Švipo korespondencijos publikavimas yra pirmasis šios kolekcijos įtraukimas į lietuviškąją istoriografiją, tikintis, kad tai paskatins didesnę domėjimąsi moderniosios architektūros tyrimais Lietuvoje, praturtins lituanistinius tyrimus bei išsivijos studijas.

Laiškus iš anglų kalbos vertė ir redagavo: **Robertas Motuzas, Marija Drėmaitė**

Laiškus iš vokiečių kalbos vertė ir redagavo: **Robertas Motuzas, Emilija Jovaišaitė**, konsultavo **Rimvydas Petrauskas**

1 laiškas

1948 m. balandžio 10 d. V. Švipo laiškas W. Gropiusui [vokiečių k., mašinraštis]

Laiške, rašytame Dilingeno išvietintųjų asmenų stovykloje (Vokietija), Vladas Švipas primena apie save, studijas Bauhauzo mokykloje Veimare ir Desau bei savo veiklą Kaune. Ketindamas imigruoti į JAV, prašo parašyti rekomendacinį laišką.

orig: *Houghton Library, Walter Gropius papers, III. Letters to and from Walter Gropius. Svipas, Vladas. 6 letters from; 1948–1951. 5 letters to; 1948–1949. 1948–1951. [44/391]*

Orig. tekstas

Dillingen, den 10 April, 1948

Lieber Herr Gropius,

Vielleicht werden Sie über diesen Brief sich wundern, aber die ungewöhnlichen Umstände zwingen mich – einen ehemaligen Bauhäusler – an den Bauhausgründer zu appellieren.

⁹ Letters to and from Walter Gropius. Svipas, Vladas. 6 letters from; 1948–1951. 5 letters to; 1948–1949. 1948–1951. Houghton Library, Walter Gropius papers, III. Interaktyvus: <https://hollisarchives.lib.harvard.edu/repositories/24/archival_objects/449453>.

¹⁰ 2 Walterio Gropiuso laišakai Vladui Švipui; 3 Vlado Švipo laišakai Walteriui Gropiusui, 1953 m. Das Bauhaus-Archiv Berlin, Walter-Gropius-Archiv, GN Kiste nr. 7, Mappe 438.

¹¹ Pavyzdžiui, Elaine S. Hochman, *Bauhaus – Crucible of Modernism*, New York, 1997; Eric Paul Mumford, *The CIAM Discourse on Urbanism, 1928–1960*, Cambridge, 2000; ir kiti.

Aus den Artickeln der “Neuen Zeitung” erfuhr ich, dass Sie Deutschland besucht und einige Vorträge gehalten haben. Leider war es mir unmöglich weder Ihre Vorträge zu hören, noch Ihnen selbst zu begegnen. Als beim Münchener Bürgermeister mich über Ihren Aufenthalt erkundigte, erfuhr ich, dass Sie Deutschland bereits verlassen haben.

Ich nehme an, Sie kennen den Begriff der “displaced persons”. Als solche eine Person befinde ich mich jetzt in Bayern, zusammen mit meiner Frau und unseren beiden Töchtern (v. 10 U. 14 J.). Solange die rote Sklaverei und Terror in unserer Heimat fort dauern, wir können nicht zurück und müssen auswandern.

Ich war am Bauhaus in Weimar und Dessau in den Jahren 1924–26. Nach fünfsemestrigem Studium ging ich nach Oldenburg und absolvierte die Architekturabteilung des dort. Polytechnikums, Dann kam ich wieder nach Dessau und noch ein halbes Jahr arbeitete an der Detailierung der Pläne für die Bernauer Gewerkschaftsschule.

Nach meiner Rückkehr in die Heimat, 12 Jahre lang leitete ich Entwurfsbüro der Landwirtschaftskammer Litauens und 3 Jahre lang Entwurfsbüro der Hauptbauverwaltung. In Kaunas habe ich einige Wohnhäuser gebaut, darunter auch mein eigenes. Ich habe einige Publikationen meiner Heimatsprache über die moderne Baukunst veröf[f]entlicht und einige Wettbewerbspreise gewonnen. Ausserdem, 4 semesterlang als ein Lektor der Geschichte der Baukunst hielt ich Vorlesungen der Universität Kaunas.

Seit Herbst 1944 bin ich wieder in Deutschland. Ich wurde zwangsweise hierhergebracht und gezwungen schwere Arbeit zu verrichten.

Seit dem Kriegsende wohnen wir in dem D. P. Lager Dillingen a. D., Bayern und erhalten Verpflegung von der IRO (International Refugee Organisation).

Ich habe vor nach USA auszuwandern und stehe in Verbindung mit Organisationen der litauischen Auswanderer und verhandle über Ausstellung der “affidavits of support” für mich und meiner Familie.

Wenn ich eine zusagende Versicherung über meine eventuelle Beschäftigung als Architekt (oder Zeichner) in USA hätte, würde solche Vieles zur Erlangung der erforderlichen “affidavits” beitragen.

Ich habe die englische Sprache so weit erlernt, dass ich mich gut verständigen und dadurch in meiner Arbeit gut auskommen könnte.

Ich bitte Sie mir behilflich sein zu wollen durch einen Empfehlungsbrief über mein professionelles Können und meine eventuelle Beschäftigungsmöglichkeiten, der an Mrs. A. Devenis, 52 Frank Str., Waterbury 61, Conn. zu richten wäre.

Mit dem Bauhausgruss
Vladas Švipas

Meine Adresse:
Vladas Švipas
13b Dillingen a. D.
D. P. Center Ludwig
Germany, USA Zone

P. S. Dieser Brief wird durch meine in Schweden lebende Schwester übersandt, weil wir keine Luftpost benutzen können. V. S.

Vertimas

Dilingenas, 1948 m. balandžio 10 d.

Mielas pone Gropius,

Gal Jus šis laiškas nustebins, tačiau neįprastos aplinkybės privertė mane – buvusį „bauhauzietį“ – kreiptis į Bauhauzo mokyklos ikūrėją.

Iš straipsnių laikraštyje „Neue Zeitung“ sužinojau, kad Jūs lankėtės Vokietijoje ir skaitėte keletą pranešimų. Deja, man nepavyko nei Jūsų paskaitų išgirsti, nei Jūsų pamatyti. Kai pasiteiravau Miuncheno burmistro apie Jūsų vizitą, sužinojau, kad jau palikote Vokietiją.

Jums greičiausiai teko girdėti terminą „displaced persons“ (išvietintieji asmenys). Toks asmuo dabar Bavarijoje esu aš pats, kartu su savo žmona bei abiem mūsų dukterimis (10 ir 14 metų). Tol, kol raudonoji vergovė ir teroras mūsų tėvynėj tęsis, mes negalėsime grįžti ir privalėsime likti emigracijoje.

Bauhauzo mokykloje Veimare ir Desau mokiausi 1924–26 m. Po penkių semestrų studijų aš iškeliavau į Oldenburgo politechnikos institutą ir baigiau tenykštį architektūros skyrių¹². Tada grįžau į Desau ir dar pusę metų dirbau prie Bernau profesinės mokyklos projekto detalizavimo¹³.

Grįžęs į tėvynę 12 metų vadovavau Lietuvos Žemės ūkio rūmų Statybos skyriui, dar 3 metus Statybos skyriui Centrinėje statybos valdyboje. Kaune taip pat pastačiau keletą gyvenamųjų namų, tarp jų ir savo. Taip pat paskelbiau keletą publikacijų gimtąja kalba apie moderniąją architektūrą ir laimėjau keletą konkursų. Be to, 4 semestrus kaip architektūros istorijos dėstytojas skaičiau paskaitas Kauno universitete.

Nuo 1944 m. rudens aš ir vėl esu Vokietijoje. Čia buvau per prievartą atgabentas ir priverstas atlikti sunkius darbus.

Nuo karo pabaigos mes gyvename D. P. stovykloje Dilingene prie D.[unojaus], Bavarijoje, maisto daivinius gauname iš IRO (*International Refugee Organisation*).

Aš planuoju emigruoti į JAV ir palaikau ryšį su lietuvių išėivių organizacijomis bei deruosi dėl „affidavits of support“¹⁴ [paramos] man ir mano šeimai suteikimo.

Jeigu JAV turėčiau savo dabartinę architekto (arba braižytojo) veiklą patvirtinantį palankų dokumentą, šis labai prisidėtų prašant būtino „affidavits“. Anglų kalbą aš išmokau pakankamai, kad galėčiau gerai susikalbėti ir vartoti darbe.

¹² „Esu studijavęs architektūrą Vokietijoje, *Das Bauhaus in Dessau – Hochschule fuer Gestaltung*, aukštojo formavimo mokykloj, nuo 1924 m. balandžio mėn. iki 1926 m. lapkričio mėn. 16 d. žinomam prof. Dr. Inž. W. Gropius vadovaujant. Kaip tos mokyklos, taip ir mano studijų joje charakteris buvo architektūriniai formalus iš vienos pusės ir statybiniai praktiškas iš antrosios. Techniškomis žinioms pagilinti įstojau paskui į Hindenburgo Politechniką Oldenburge architektūros skyriun, kuriame pastudijavęs tris semestrus, išlaikiau išleidžiamuosius inžinieriaus laipsnui įgyti kvotimus“, iš: Vlodo Švipo prašymas studijuoti Lietuvos universitete, 1929, LCVA, f. 631, ap. 7, b. 7294, p. 8–9.

¹³ Vokietijos profesinių sąjungų federalinė mokykla Bernau mieste (archit. Hannes Meyer, Bauhauzo projektavimo biuras). Mokykla buvo pastatyta 1928–1930 m. per rekordiškai trumpą laiką ir yra vienas geriausiai žinomų įgyvendintų Bauhauzo projektavimo biuro darbų.

¹⁴ „An affidavit of support“ yra laidavimo dokumentas – patvirtinimas apie paramą, kurį pasirašo asmuo, priimančiant finansinę atsakomybę už kitą asmenį, šiam atvykstant nuolat gyventi į JAV.

Prašau Jūsų padėti man parašant rekomendacinį laišką apie mano profesinius gebėjimus ir dabartinę įsidarbinimo galimybes, kuris turėtų būti skirtas poniai A. Devenis, 52 Frank. Str., Waterbury 61¹⁵.

Su bauhauziškais linkėjimais
Vladas Švipas

Mano adresas:

Vladas Švipas

13 b Dilingenas prie Dunojaus

D. P. Centras Ludwig

Vokietija, JAV A zona

P. S. Šis laiškas bus persiųstas per mano Švedijoje gyvenančią seserį, nes mums negalima naudotis oro paštu. V. S.

2 laiškas

1948 m. gegužės 11 d. W. Gropiuso atsakymas V. Švipui [vokiečių k., mašiniu raštas]
Gropius pasidžiaugia, kad vis labiau aiškėja Bauhauzo auklėtinių situacija po Antrojo pasaulinio karo, išvardija visus sutiktus savo buvusio rato Bauhauze kolegas ir jų dabartines gyvenimo vietas JAV ir Vokietijoje. Pažada išsiųsti rekomendacinį laišką poniai A. Devenis.

orig: *Houghton Library, Walter Gropius papers, III. Letters to and from Walter Gropius. Svipas, Vladas. 6 letters from; 1948–1951. 5 letters to; 1948–1949, 1948–1951. [45/427]*

Orig. tekstas:

Hernn

Vladas Svipas

(13b) Dillingen a. D.

D. P. Center Ludwig

Den 11. Mai 1948.

Mein lieber Švipas!

Ich freute mich, von Ihnen mit Ihrem Brief vom 10. April zu hoeren. Nach und nach ist es mir gelungen, allen unseren alten Bauhaus-Mitgliedern nachzuspueren. Sie sind ueber die ganze Welt verstreut und ihre Schicksale sind natuerlich sher verschieden. Am besten waren diejenigen dran, die Deutschland rechtzeitig verlassen hatten. Hier in den Staaten sind ausser mir Breuer, Schawinsky, Albers, Bayer und andere Spaetere, die Sie vielleicht nicht mehr kennen. In Berlin sah ich Schmidtchen und Schepers.

Es wird mir kaum moeglich sein Ihnen eine Stellung hier zu verschaffen. Ich habe eine Liste von ungefahr vierzig Architekten von Deutschland, die hier Stellung suchen. Sie koennen sich vorstellen, dass das eine unloesbare Aufgabe ist. Die Nachkriegsschwie-

¹⁵ Ponia A. Devenis – Alena Vileišytė-Devenienė (1904–1999), Mykolo Devenio (1891–1978), JAV lietuvių visuomenės veikėjo, žmona. Deveniai gyveno Voterberyje (Konektikuto valstija), turėjo ūkį, po Antrojo pasaulinio karo globojo iš Vokietijos išvietintųjų asmenų stovyklų į JAV atvykstančius lietuvius.

rigkeiten hier gerade auf den Baugebiet beschraenken die Taetigkeit der Architekten, und so sind offene Stellen schwer zu finden. Wenn mir etwas ueber den Weg kommen sollte, was fuer Sie passend waere, so will ich Sie es gerne wissen lassen. Ich werde gerne einen Empfehlungsbrief fuer Sie an Mrs. A. Devenis in Waterbury, Con., schicken.

Mit besten Wuenschen fuer Ihr weiteres Ergehen
bin ich

Ihr

Vertimas

Ponas

Vladas Švipas

(13 b) Dilingenas prie Dunojas

D. P. centras Ludwig

1948 m. gegužės 11 d.

Mano mielas Švipai!

Aš labai nudžiugau gavęs apie Jus žinių iš Jūsų balandžio 10 d. laiško. Palaipsniui man pavyko atsekti visus senuosius Bauhauzo narius. Jie išblaškyti po visą pasaulį ir jų likimai, žinoma, labai skirtingi. Geriausiai einasi tiems, kurie laiku paliko Vokietiją. Čia, Valstijose, be manęs dar yra Breuer¹⁶, Schawinsky¹⁷, Albers¹⁸, Bayer¹⁹ ir kiti vėlesni, kurių Jūs gal jau nepažįstate. Berlyne mačiau Schmidtchen²⁰ ir Schepers²¹.

Vargu ar man pavyks čia Jums suorganizuoti darbo vietą. Turiu maždaug keturiasdešimties architektų iš Vokietijos sąrašą, kurie čia ieško darbo. Galite įsivaizduoti, kad tai neišsprendžiama užduotis. Pokario sunkumai čia smarkiai apribojo statybos apimtis ir architektų veiklą, todėl rasti laisvą darbo vietą yra labai sunku. Jei atsirastų vieta, kuri Jums tiktų, aš mielai apie tai informuosiu. Mielai išsiųsiu rekomendacinį laišką dėl Jūsų poniai A. Devenis, 52 Frank. Str., Waterbury 61.

Linkėdamas Jums geros tolesnės kloties,
esu

Jūsų

¹⁶ Marcel Breuer (1902–1981), dizaineris ir architektas. Bauhauzo studentas, vėliau dėstytojas. 1937 m. emigravo į JAV, kurį laiką dirbo su Walteriu Gropiusu, vėliau išgarsėjo ir įsteigė Niujorke nuosavą projektavimo biurą.

¹⁷ Alexander (Xanti) Schawinsky (1904–1979), tapytojas, fotografas, dizaineris. Bauhauzo studentas, keliais metais jaunesnis Švipo studijų draugas (jų abiejų interviu buvo publikuoti *bauhaus* žurnale, 1928, Nr. 4, p. 20). Priklausė Gropiuso ir Breuerio ratui. 1936 m. emigravo į JAV. Nuo 1941 iki 1954 m. dėstė Niujorke.

¹⁸ Josef Albers (1888–1976), tapytojas, grafikas ir dizaineris. Vienas pirmųjų Bauhauzo studentų, vėliau tapęs dėstytoju. 1933 m. emigravo į JAV, pakviestas dėstyti naujai įsteigtame moderniame Black Mountain meno koledže. Vėliau dėstė Jeilio universitete. Išgarsėjo kaip menininkas.

¹⁹ Herbert Bayer (1900–1985), tapytojas, fotografas, dizaineris ir architektas. Bauhauzo studentas, vėliau dėstytojas, vadovavo spaudos ir reklamos dirbtuvėms. Daugelio Bauhauzo šriftų autorius. Schawinsky'io draugas. 1944 m. emigravo į JAV, dirbo dizaino ir architektūros srityse.

²⁰ Joost Schmidt (1893–1948), vadintas mažiąbine pavardės forma „Schmidtchen“, grafikas, Bauhauzo studentas, vėliau dėstytojas. Uždarius Bauhauzą, dėstė Berlyno dailių menų koledže.

²¹ Hinnerk Scheper (1897–1957), tapytojas, Bauhauzo studentas, vėliau dėstytojas. Po Antrojo pasaulinio karo Berlyne dirbo paminklų apsaugos vedėju, padalijus Berlyną dirbo Vakarų Berlyno paminklų konservatoriumi, dėstė paminklosaugą Berlyno technikos universitete.

3 *laiškas*

1948 m. gegužės 12 d. W. Gropiuso rekomendacinis laiškas A. Devenis [anglų k., mašinraštis]

Rekomendacijoje netiksliai nurodoma Švipo darbinė pozicija Kaune ir mokslinis vardas Kauno universitete (dėstė, bet profesoriaus vardo neturėjo).

orig: *Houghton Library, Walter Gropius papers, III. Letters to and from Walter Gropius. Svipas, Vladas. 6 letters from; 1948–1951. 5 letters to; 1948–1949., 1948–1951. [44/390]*

Orig. tekstas

May 12, 1948

Mrs. A. Devenis
52 Frank Street
Waterbury, 61, Connecticut

Dear Mrs. Devenis:

Mr. Vladas Svipas has written to me from the displaced persons center (Ludwig) in the United States Zone in Germany to help him to come over to this country. He suggested that I should write you a letter of recommendation, since I know him personally and his professional work very well from earlier years in Germany.

Mr. Svipas was a student of the Bauhaus in Weimar under my direction for the whole duration of our training in the institute, from 1924 to 1926. He belonged to the top men and was extremely well liked, both by faculty and students. He is an exceptionally talented man whom we all knew would become a strong figurehead in the profession. He returned to the Bauhaus under the direction of my successor, Professor Meyer, working in his architectural office on a large school building. After that, he had prominent position in his country as the head of the Central Building Office in Kaunas and designed several buildings under his own name. He also won several prizes in competitions and was a professor at the University of Kaunas.

I hope very much you will be in position to help Mr. Svipas to come over. He writes me that he has learned to speak English which will help him if he should come over. I wrote him that I myself have no vacancy now which I could offer him, but I am pretty sure that he would find work here if he can pass all the formalities for immigration with the State Department.

Very truly yours,
Walter Gropius

Vertimas

1948 m. gegužės 12 d.

Poniai A. Devenis
52 Frank Street
Voterberis, 61, Konetktikutas

Miela p. Devenis,

Ponas Vladas Švipas man parašė iš Ludwigo išvietintųjų asmenų centro, esančio Vokietijoje, Jungtinių Valstijų zonoje, su prašymu padėti jam įvažiuoti į šią šalį. Jis paprašė parašyti jums rekomendacinį laišką, nes aš jį pažįstu asmeniškai ir gerai žinau jo profesinę veiklą iš ankstesnių laikų Vokietijoje.

Ponas Švipas buvo mano vadovaujamo Bauhauzo Veimare studentas visą Instituto veikimo laikotarpį 1924–1926 m. Jis priklausė geriausiems [studentams] ir buvo labai mėgstamas ir dėstytojų, ir studentų. Jis yra išskirtinio talento žmogus ir mes visi žinome, kad jis daug pasieks savo profesijoje. Jis sugrįžo į Bauhauzą vadovaujant mano įpėdiniui, profesoriui Meyeriui²², ir dirbo jo architektūros biure prie didelės mokyklos projekto. Vėliau jis užėmė svarbius postus savo šalyje, dirbdamas Centrinės statybos valdybos direktoriumi ir asmeniškai suprojektavo keletą pastatų. Jis taip pat laimėjo keletą apdovanojimų konkursuose ir buvo Kauno universiteto profesorius.

Labai tikiusi, kad jūs turėsite galimybę padėti atvykti ponui Švipui. Jis man parašė, kad išmoko anglų kalbą, tai jam labai pagelbės atvykus. Aš jam pranešiau, kad šiuo metu negaliu suteikti darbo vietos, bet esu visiškai įsitikinęs, kad jis netruks susirasti darbą čia, jei praeis visus Valstybės departamento imigracijos formalumus.

Labai nuoširdžiai jūsų,
Walter Gropius

4 laiškas

1948 m. gegužės 20 d. V. Švipo laiškas W. Gropiusui [vokiečių k., rankraštis]

Švipas prašo Xanti Shawinsky'io adreso, aptaria žurnaluose skaitytas naujienas apie Bauhauzo mokyklos idėjas ir likimą, ir rašo, kad buvo kviečiamas grįžti į gaivinamą Bauhauzą Desau, tačiau pasiūlymo atsisakė, nes Desau yra „netinkamoje zonoje“ (turima omenyje Vokietijos zona, okupuota SSRS).

orig: *Houghton Library, Walter Gropius papers, III. Letters to and from Walter Gropius. Svipas, Vladas. 6 letters from; 1948–1951. 5 letters to; 1948–1949., 1948–1951. [45/426]*

²² Hannes Meyer (1889–1954), Šveicarijoje gimęs architektas, 1927 m. pradėjo dėstyti architektūrą Bauhauze, o 1928 m. balandį, išvykus Gropiusui, paskirtas Bauhauzo direktoriumi. Bauhauzo mokykloje įsteigė architektūros fakultetą ir projektavimo biurą.

Orig. tekstas:

Mr. Walter Gropius,
1430 Massachusetts Ave
Cambridge 38, Mass
USA

Dillingen, den 20 Mai, 1948

Lieber Herr Gropius,

Ihre freundliche Beantwortung meines Briefes hat mir viel Freude bereitet. Aus Ihrem Briefe verspürte ich wieder den Hauch der wahren Menschlichkeit und des Menschenverständnisses, die am Bauhaus gehegt und gepflegt wurden.

Aus einer amerikanischen Kunstzeitschrift erfuhr ich, dass Albers Direktor eines Kunstmuseums ist. Es würde mich sehr erfreuen die Adresse von Alex Schawinsky zu erfahren.

Nach dem Nacismus und der furchtbaren Katastrophe, die deutschen Architekten fangen an dort anzuknüpfen, wo sie stehen geblieben sind – zu die moderne Baukunst. In Saarbrücken erschien die Zeitschrift „Bau“, herausgegeben von Otto Renner. In der ersten Nummer: Biografie von Le Corbusier, Bericht über den VI Kongress der CIAM (1947) usw. In der Zeitschrift „Bildende Kunst“, Oktob. 47, Berlin, Gustav Hasenpflug brachte en Artikel: Kunst im Menschlichen verankert. Er erzählte die Geschichte des Bauhauses, seine Ideen und Methoden. Er nahm Stellung zu der Zeitungsnotiz über das Vorhaben das Bauhaus wieder zu eröffnen. Das Bauhausgebäude blieb erhalten und zu vorigem Jahr Hans Hoffman wurde beantragt das Bauhaus in Betrieb zu setzen. Er forderte mich auf nach Dessau zu gehen. Ich konnte nicht die Aufforderung befolgen, weil Dessau in einer falschen Zone liegt. Später erfuhr ich, dass auch Hoffman es eingesehen hat und Dessau verliess. KGB und Kreml sind nicht die richtigen Pflegeeltern des Bauhausgeistes aber ich bin fast überzeugt, dass sie versuchen werden den Ruf des Bauhauses auszunützen um für sich Kapital zu schlagen. Für die Schawinskys Adresse werde ich sehr dankbar sein.

Mit bestem Gruss
Vladas Švipas

Vertimas

Dilingenas, 1948 m. gegužės 20 d.

p. Walter Gropius
1430 Massachusetts Ave
Cambridge 38, Mass.
USA

Mielas pone Gropius,

Jūsų draugiškas atsakymas į mano laišką mane labai pradžiugino. Jame vėl pajutau tikro žmogiškumo bei žmogiško supratimo dvelksmą, kuris buvo palaikomas ir puoselėjamas Bauhauzo mokykloje.

Iš vieno amerikietiško meno žurnalo sužinojau, kad Albersas yra vieno meno muziejaus direktorius. Labai dėliaugčiausi sužinojęs Alex Shawinsky'io adresą.

Po nacizmo ir baisios katastrofos vokiečių architektai vėl pradeda nuo ten, kur buvo sustoję moderniosios architektūros kelyje. Sarbriukene pasirodė žurnalas „Bau“, leidžiamas Otto Rennerio. Pirmajame numeryje: Le Corbusier biografija, 6-ojo CIAM²³ kongreso (1947) apžvalga ir t. t. Berlyno žurnalo „Bildende Kunst“ 1947 m. spalio numeryje Gustavas Hasenpflugas paskelbė straipsnį „Kunst – im Menschlichen verankert“ (Menas, išisakniųes žmogiškume). Jis papasakojo Bauhauzo mokyklos istoriją, jos idėjas ir metodus. Tai buvo jo reakcija į žinutę laikraštyje apie ketinimą vėl atidaryti Bauhauzo mokyklą. Bauhauzo pastatas išliko, o praėjusiais metais Hansui Hoffmanui buvo patikėta atnaujinti Bauhauzą. Jis paragino ir mane grįžti į Desau, tačiau aš nusprendžiau kvietimo atsakyti, nes Desau miestas yra netinkamoje zonoje. Vėliau sužinojau, kad ir Hoffmanas tą suprato ir paliko Desau. KGB ir Kremlius nėra tinkami Bauhauzo dvasios globėjai, bet aš esu beveik įsitikinęs, kad jie bandys išnaudoti Bauhauzo reputaciją savo tikslams. Už Schawinsky'io adresą būsiu labai dėkingas.

Su geriausiai linkėjimais
Vladas Švipas

5 laiškas

1948 m. liepos 14 d. W. Gropiuso laiškas V. Švipui [vokiečių k., mašinraštis]

Atsakydamas į Švipo gegužės 20 d. laišką, Gropius rašo, kad jam žinomas H. Hoffmano straipsnis apie Bauhauzo mokyklos būklę ir pritaria, jog nereikėtų naudotis Hoffmano kvietimu ir Desau reorganizavimo reikalo atsakyti.

orig: *Houghton Library, Walter Gropius papers, III. Letters to and from Walter Gropius. Svipas, Vladas. 6 letters from; 1948–1951. 5 letters to; 1948–1949., 1948–1951. [45/425]*

Orig. tekstas:

Den 14. Juni 1948

Herrn

Vladas Svipas

(13 b) Dillingen a.D.

D. P. Center Ludwig

Lieber Svipas!

Herzlichen Dank fuer Ihren Brief aus Dillingen vom 20. Mai. Die Artikel in den deutschen Zeitschriften, die Sie erwahnen, habe ich alle gesehen. Hans Hoffman hat mir auch Photos der Bauhaus-Gebaeude geschickt, die in einem jaemmerlichen Zustande sind. Er hat sich ehrlich bemueht, etwas fuer ihre Wiederstellung zu tun; ich weiss aber nicht, ob er

²³ CIAM (*Congrès internationaux d'architecture moderne*) – tarptautiniai moderniosios architektūros kongresai – įtackinga XX a. tarptautinė architektų modernistų draugija, veikusi 1928–1959 m. ir surengusi 11 kongresų, skirtų svarbiems XX a. architektūros ir urbanistikos klausimams. 6-asis kongresas vyko 1947 m. Anglijos Bridžvoterio (Bridgewater) mieste ir buvo skirtas CIAM tikslams po Antrojo pasaulinio karo persvarstyti.

Erfolg haben wird. An eine Neuorganisation des Bauhauses dort glaube ich nicht. Die Tendenzen dieser Zone stimmen nicht mit dem Bauhaus-Gedanken ueberein. Sie haben einen sehr richtigen Instinkt gehabt, Hoffmans Einladung nicht zu folgen. Mein ganzer Eindruck ist der, dass die gesamte Angelegenheit einer Neuorganisation des Instituts in Dessau bereits aufgegeben worden ist.

Xanti Schawinskys Adresse ist:

31 Washington Square
New York, N. Y.

Mit herzlichen Gruessen
Ihr

Vertimas

1948 m. birželio 14 d.

Mielas Švipai!

Širdingai dėkoju už Jūsų gegužės 20 d. laišką iš Dilingeno. Jūsų minėtus straipsnius vokieškuose žurnaluose visus esu matęs. Hansas Hofmanas man taip pat atsiuntė Bauhauzo mokyklos pastatų, kurie yra apgailėtinos būklės, nuotraukas. Jis nuoširdžiai stengėsi padaryti ką nors dėl jos atkūrimo. Tačiau aš nežinau, ar jam pavyks. Bauhauzo reorganizacija tenai aš netikiu. Tendencijos toje zonoje neatitinka Bauhauzo idėjų. Jūsų instinktas nepriimti Hofmano kvietimo buvo teisingas. Man susidaro bendras įspūdis, kad viso to reikalo dėl Desau instituto reorganizacijos yra atsisakyta.

Xanti Schawinsky'io adresas:

31 Washington Square, New York, N. Y.

Su širdingais linkėjimais
Jūsų

6 laiškas

1948 m. rugsėjo 26 d. V. Švipo laiškas W. Gropiusui [vokiečių k., rankraštis]
V. Švipas praneša, kad puoselėja viltį emigruoti į JAV, tačiau, kadangi vietinės sąlygos jam yra nežinomos, prašo su juo susisiekti.

orig: *Houghton Library, Walter Gropius papers, III. Letters to and from Walter Gropius. Svipas, Vladas. 6 letters from; 1948–1951. 5 letters to; 1948–1949., 1948–1951. [44/389]*

Orig. tekstas:

Mr. Walter Gropius
1430 Massachusetts Ave
Cambridge 38, Mass

Den 26. September 1948

Lieber Herr Gropius,

Ich bin wieder gezwungen Sie zu belästigen. Nach der Annahme des Gesetzes für die D. P. Einwanderung, hege ich die Hoffnung dorthin auszuwandern.

Um dies verwirklichen zu können, ist es erforderlich eine Zusicherung vorzuweisen, dass eine Wohnung gegeben und die Arbeit (möglichst in den Kategorien, im Gesetz vorgesehen) in Aussicht ist. Was die Arbeit anbelangt, genügt²⁴ ein Versprechen sie finden zu helfen.

Da die hiesigen Verhältnisse mir unbekannt sind, weiss ich nicht, wie ich zu den obengenannten Papieren am schnellsten gelangen könnte. Ich wäre Ihnen sehr dankbar, wenn Sie mir einen Wink geben könnten. Natürlich, ich kann Ihnen nicht zumuten, dass Sie Wohnung und Arbeit für mich suchen sollten.

Ich denke mir, dass ich vielleicht in einem Entwurfsbüro für Siedlungsbauten einer Stadt, einer gemeinnützigen Gesellschaft oder eines Architekten Verwendung finden könnte. Da Lehrkräfte vorgezogen werden, vielleicht kommt in Frage Anstellung als Lehrer in irgendeiner Lehranstalt (Bauschule, Kunstschule?)

Natürlich, anfangs ich werde noch Schwierigkeiten mit der Sprache haben, obwohl ich 3 Jahre lang sie gelernt habe.

Ich sehe ein, dass ich von Anfang beginnen werde. Obwohl ich viel Schreckliches erlebt habe, ich werde noch Mut und Willen aufbringen mich durchzuschlagen.

Es sind schon einige Litauer aus den Reihen der D. P's herübergenommen, die gut untergenommen sind. Soviel ich weiss, es sind Anstellungen als Lehrer am leichtesten zu bekommen. Ich denke mir, dass ich das Entwerfen der Wohnhäuser, besonders Existenzminimum-Programme, sowohl künstlerisch, als auch technisch unterrichten könnte.

Anfangs, ich wäre zufrieden mit der Arbeit eines Zeichners oder sogar – Malers.

Wenn ihre Zeit Ihnen erlaubt, ich werde für eine schnelle Antwort sehr dankbar sein.

In Verehrung

P. S. Meine Adresse unverändert.

Xanti Schawinsky hat nicht geantwortet.

Vertimas

Mr. Walter Gropius
1430 Massachusetts Ave
Cambridge 38, Mass

1948 m. rugsėjo 26 d.

Mielas pone Gropius,

Aš ir vėl esu priverstas Jus sutrukdyti. Po [JAV] įstatymo dėl D. P. imigracijos priėmimo, puoselėju viltį ten emigruoti.

Kad galėčiau tai įgyvendinti, yra būtina pateikti patikinimą, kad yra suteiktas butas bei numatomas darbas (jei įmanoma, tą kategorijų, kurios numatytos įstatyme). Kalbant apie darbą, tai pakanka pažado padėti jį surasti.

Kadangi vietinės sąlygos man nėra žinomos, nežinau, kaip man galėtų pavykti išvardytus popierius kuo greičiau pateikti. Būčiau Jums labai dėkingas, jei galėtumėte man duoti užuominą. Žinoma, negaliu iš Jūsų tikėtis, kad ieškotumėte man buto ir darbo.

²⁴ Turėtų būti „genügt“.

Aš svarstau, kad galbūt galėčiau įsidarbinti kokio miesto gyvenamųjų namų projektavimo skyriuje, labdaringoje bendruomenėje arba kokio nors architekto biure. Kadangi mokymui teikiama pirmenybė, galbūt kokioje nors mokymo įstaigoje (architektūros ar dailės mokykloje) yra laisva mokytojo darbo vieta? Žinoma, pradžioje man dar kils sunkumų dėl kalbos, nors jau 3 metus ją mokausi²⁵.

Suprantu, jog turėsiu pradėti nuo pradžių. Nors ir daug baisybių išgyvenau, dar rasiu savyje drąsos ir valios įveikti ir šitą.

Keli lietuviai iš D. P. gretų, kuriems pavyko sėkmingai rasti būstą, jau yra priimti. Kiek žinau, mokytojo darbo vietą yra lengviausia gauti. Manau, kad galėčiau dėstyti gyvenamųjų namų statybą, ypač minimalaus būsto (*Existenzminimum*) programą, tiek iš meninės, tiek iš techninės pusės. Pradžioje būsiu patenkintas ir braižytojo ar net dailininko darbu.

Jei Jums leis laikas, būčiau labai dėkingas už greitą atsakymą.

Pagarbiai,
[parašas]

P. S. Mano adresas nepakitęs.
Xanti Schawinsky neatrašė.

7 laiškas

1948 m. spalio 10 d. Walterio Gropiuso parašyta rekomendacija Vladui Švipui [anglų k., mašinarštis]

orig: *Houghton Library, Walter Gropius papers, III. Letters to and from Walter Gropius. Svipas, Vladas. 6 letters from; 1948–1951. 5 letters to; 1948–1949., 1948–1951. [44/388]*

Orig. tekstas:

October 10, 1948

To whom it may concern:

Mr. Vladas Svipas, D.P., is very well known to me personally. During the period of about 1919–1923 he was a student of the ‘Staatliches Bauhaus’ in Weimar, Germany, under my direction.

Mr. Svipas was unusually able and promising student; he was particularly well liked by the faculty as well as by the students. I consider him to be a most desirable person to be selected as an immigrant to the United States under the D.P. law.

I herewith declare my willingness to find for Mr. Svipas here either a teaching position or an opening in an architect’s or a housing office, if the U.S. authorities will give him an entry visa to this country.

Chairman Department of Architecture
Harvard University

²⁵ Pasak dukters Ramintos: „Dillingene tėvas mokėsi anglų kalbos pas vieną vokiečių profesorių. Užsimokėjo cigaretėmis. Mokėdamas anglų kalbą tėvas greit gavo darbą architektūros projektavimo firmose.“ Iš Ramintos Švipaitės-Šinkienės (Sinkus) laiško Marijai Drėmaitei, 2018 12 17–18, Lemontas, Čikaga, JAV.

Vertimas

1948 m. spalio 10 d.

Visiems suinteresuotiems:

Ponas Vladas Švipas, D. P., yra labai gerai man asmeniškai pažįstamas. 1919–1923 metais jis studijavo mano vadovaujamoje Veimaro Bauhauzo mokykloje Vokietijoje.

Ponas Švipas buvo nepaprastai gabus ir perspektyvus studentas; jis buvo labai mėgstamas ir dėstytojų, ir studentų. Manau, kad jis turėtų būti labiausiai pageidautinas asmuo pasirenkant jį kaip imigrantą į JAV pagal D. P. teisę.

Aš patvirtinu savo norą rasti ponui Švipui čia dėstytojo darbą, arba darbą architekto biure ar gyvenamųjų namų projektavimo įstaigoje, jei JAV valdžia išduos jam leidimą atvykti į šią šalį.

Harvardo universiteto Architektūros skyriaus vedėjas

8 laiškas

1948 m. spalio 22 d. V. Švipo laiškas W. Gropiusui [vokiečių k., rankraštis]

orig: *Houghton Library, Walter Gropius papers, III. Letters to and from Walter Gropius. Svipas, Vladas. 6 letters from; 1948–1951. 5 letters to; 1948–1949., 1948–1951. [44/387]*

Orig. tekstas

Dillingen,
den 22 Oktober, 1948

Lieber Herr Gropius,

Ihr Brief und, besonders, die Empfehlung haben mir sehr viel Freude bereitet. Ich glaube, dass diese Empfehlung, die bereits fotokopiert und nach New York zu Xanti Schawinsky gesandt wurde, das Entscheidende tun wird, um mich durch die Schranken des D.P. Gesetzes durchzusteuern.

Xanti Schawinsky bereits bemüht sich um Wohnung und Arbeit für mich zu besorgen. Auch bei diesem Vorhaben wird Ihre Rekomendation sehr nützlich sein. Ich danke Ihnen herzlichst.

Ich habe ihm noch weitere, aus litauischen Quellen stammende, Referenzen gesandt, aber diese sind nicht so gewichtig, wie Ihre.

Wir sind besorgt um die Stille, die hier in den Emigrationsangelegenheiten herrscht. Die Erklärung dafür bilden wahrscheinlich die bevorstehenden Wahlen in USA. Da die Ausführungsbestimmungen des D. P. Gesetzes noch nicht bestehen, weiss ich nicht, was weiter zu tun wäre.

Ich danke für Ihre Bereitschaft mir weiter zu helfen. Ich bin verheiratet, habe Frau und zwei Töchter (14 ½ und 10 ½ Jahre) bei mir.

Nochmals herzlichsten Dank
Ihr Vladas Švipas

Vertimas

Dilingenas,
1948 m. spalio 22 d.

Mielas pone Gropius,

Jūsų laiškas ir ypač rekomendacija man suteikė labai daug džiaugsmo. Aš tikiu, jog šis rekomendacinis laiškas, kurio fotokopiją iškart nusiunčiau į Niujorką Xanti Schawinsky'ui, bus lemiamas man bandant įveikti D. P. įstatymo barjerus.

Xanti Schawinsky šiuo metu stengiasi man parūpinti butą ir darbą. Jūsų rekomendacija bus labai naudinga ir šiam reikalui. Dėkoju Jums širdingiausiai.

Aš jam dar siunčiau ir kitas, lietuviškos kilmės rekomendacijas, bet jos ne tokios svarbios kaip Jūsų.

Čia esame susirūpinę dėl tylos, kuri vyrauja emigracijos klausimais. Tikriausiai taip yra dėl artėjančių JAV rinkimų. Kadangi D. P. įstatymo įgyvendinimo sąlygų dar nėra, nežinau, ką reikėtų daryti toliau.

Dėkoju už Jūsų pasiryžimą ir toliau man padėti. Esu susituokęs, čia su manimi yra žmona ir dvi dukterys (14 ½ ir 10 ½ metų).

Dar kartą širdingiausiai dėkoju –
Jūsų Vladas Švipas

9 laiškas

*1949 m. kovo 15 d. V. Švipo laiškas W. Gropiusui [vokiečių k., rankraštis]
Informuoja, kad sėkmingai atvyko į Ameriką ir yra apsistojęs pas Xanti Schawinsky.
Kreipiasi dėl galimybės dirbti W. Gropiuso biure.*

orig: *Houghton Library, Walter Gropius papers, III. Letters to and from Walter Gropius. Švipas, Vladas. 6 letters from; 1948–1951. 5 letters to; 1948–1949., 1948–1951. [46/361]*

Orig. tekstas

New York, den 15 März, [19]49

Lieber Herr Gropius,

Wir sind glücklich angekommen. Zuerst danke ich Ihnen für die Hilfe, die unsere Einwanderung erleichte[r]te. Ihr wertees Schreiben war mir von grossem Nutzen.

Vorläufig wohne ich mit Xanti Schawinsky. Meine Familie habe ich in Brooklyn bei Bekannten untergebracht. Beim Marcel Breuer, der mir den erforderlichen affidavit ausstellte, konnte ich keine Arbeit bekommen. Ich bin, natürlich, sehr dankbar für das, was er mir getan hat.

Ich habe vor als ein draftsman oder designer anzufangen. Die Nachfrage ist sehr gering im Augenblick, deshalb habe ich keinen Erfolg. Ich habe grossen Interesse an Wohnhäusern: public housing, prefabricated u.s.w.

Die Hauptsache ist amerikanische Erfahrung zu bekommen, aber ich habe keine Gelegenheit dafür.

Da ich nicht fließend Englisch sprechen kann und keine Arbeiten vorweisen kann, komme ich den Leuten unbeholfen vor. Das beste wäre für mich in ein Entwurfsbüro zu kommen, wo ich zuerst die amerikanischen Methoden sich aneignen könnte. Natürlich, ich bin an das minimale Verdienst angewiesen.

Ich möchte Sie fragen, könnte ich vielleicht in Ihrem Büro Arbeit bekommen oder beim Mr. Stubbins, der, laut Mr. Ed. Bernes grossen Auftrag in public housing bekommen hat.

Inzwischen habe ich vor einige „samples“ anzufertigen, damit ich wenigstens etwas vorzeigen kann.

Nochmals herzlichen Dank für die Hilfe, die entscheidend war zu meiner Einwanderungsangelegenheit.

Mit Gruss

Vertimas

Niujorkas, 1949 m. kovo 15 d.

Mielas pone Gropius,

Mes atvykome laimingai. Visų pirma dėkoju jums už pagalbą, kuri palengvino mūsų imigraciją. Jūsų vertingas laiškas buvo labai naudingas.

Laikinais apsistojau pas Xanti Schawinsky. Savo šeimą palikau Brukline pas pažįstamus. Pas Marcelį Breuerį, kuris suteikė man raštišką laidavimą („affidavits“), darbo negavau. Žinoma, esu labai dėkingas jam už tai, ką dėl manęs padarė.

Planuoju pradėti kaip *draftsman* (braižytojas) arba *designer* (projektuotojas). Šiuo momentu paklausa labai maža, todėl didelės sėkmės nesitikiu. Labiausiai domintų gyvenamųjų namų statyba: socialiniai būstai, surenkamieji namai.

Svarbiausia dabar yra įgyti amerikietiškos patirties, tačiau tam neturiu galimybės.

Kadangi negaliu laisvai kalbėti angliškai ir negaliu parodyti jokių savo darbų, tai kitiems žmonėms atrodau nekvalifikuotas. Geriausia man būtų dabar pakliūti į projektavimo biurą, kur galėčiau išmokyti amerikietiško metodo. Žinoma, tikėčiausi tik minimalaus atlygio.

Norėčiau paklausti, ar galėčiau tikėtis Jūsų biure gauti darbo, o gal pas poną Stubbiną, kuris, pasak pono E. Barneso, yra gavęs didelį socialinių būstų užsakymą.

Tuo tarpu turiu pasiruošti keletą „samples“ (pavyzdžių), kad bent jau kažką galėčiau parodyti.

Dar kartą iš visos širdies dėkoju už pagalbą, kuri buvo labai svarbi man imigruojant.

Linkėjimai

10 laiškas

1949 m. kovo 22 d. W. Gropiuso laiškas V. Švipui [anglų k., mašinraštis]

Pasveikina atvykus į JAV. Apgailėstauja, kad negali suteikti jokio darbo. Rekomenduoja parašyti architektui George W. Stickle, kuris ieško asistento Klivlendo mieste.

orig: *Houghton Library, Walter Gropius papers, III. Letters to and from Walter Gropius. Svipas, Vladas. 6 letters from; 1948–1951. 5 letters to; 1948–1949., 1948–1951. [46/360]*

Orig. tekstas

March 22, 1949

Mr. Vladas Svipas
c/o Xanti Schawinsky
31 Washington Square W.
New York, N. Y.

My dear Svipas:

I welcome you to this country. I was quite surprised to gather from your letter that you have safely arrived with your family.

Unfortunately, I cannot offer you a position in our office here because the job for the Harvard Graduate Center is now petering out and we have to give notice to a lot of our men very soon. When you still were in Germany an architect in Cleveland, Ohio – Mr. George W. Stickle, 2422 Prospect Avenue, asked my advice to get an assistant from abroad who was a displaced person I wrote him immediately your name and sometime afterwards he wrote back that he had written to your address without getting any reply. I would recommend that you write to him right away. He was looking for several assistants. I don't know the type of work he is doing but for the beginning this might be a good entry. Here in Boston are so many architects with relatively little work that I could not find any opening for you.

Wishing you good luck and hoping to hear from you now and then, I am,

Sincerely yours,
Walter Gropius

N.B. As I have no German secretary I hope you do not mind my writing to you in English.

Vertimas

1949 m. kovo 22 d.

Ponui Vladui Švipui,
Gyvenančiam pas Xanti Schawinsky
31 Washington Square
New York

Mano mielas Švipai,

Sveikinu atvykus į šią šalį. Maloniai nustebau sužinojęs iš Jūsų laiško, kad saugiai atvykote su savo šeima.

Apgailestauju, tačiau negaliu pasiūlyti jokios darbo vietos mūsų biure, nes darbo Harvarde labai sumažėjo ir mes netrukus turėsime atleisti nemažai žmonių. Kai Jūs dar buvotė Vokietijoje, architektas iš Klivlendo, Ohajo valstijos, ponas George W. Stickle, klausė mano patarimo prašydamas pasiūlyti asistentą iš užsienio, iš išvietintųjų asmenų. Aš nieko nelaukdamas jam parašiau Jūsų vardą ir paskui jis atrašė, kad kreipėsi duotu adresu, tačiau negavo jokio atsakymo. Rekomenduočiau tuoj pat jam parašyti. Jis ieško keleto asistentų. Nežinau, kokiais darbais jis užsiima, bet jums būtų gera pradžia. Čia Bostone yra labai daug architektų ir palyginti mažai darbo, tad nelabai ką galiu jums rasti.

Linkiu sėkmės ir laukiau žinių,

Nuoširdžiai jūsų,
Walter Gropius

N. B. Kadangi neturiu vokiečių sekretorės, tikiuosi, neprieštarausite, kad rašau angliškai.

11 laiškas

1951 m. kovo 4 d. V. Švipo laiškas W. Gropiusui [anglų k., mašinraštis]

Papasakoja, kaip per tuos porą metų jam pasisekė įsitvirtinti JAV. Informuoja, kad ruošiasi egzaminams, kad galėtų gauti architekto licenciją.

orig: *Houghton Library, Walter Gropius papers, III. Letters to and from Walter Gropius. Švipas, Vladas. 6 letters from; 1948–1951. 5 letters to; 1948–1949., 1948–1951. []*

Orig. tekstas

March 4, [19]51

158 Bradford str.
Brooklyn, N.Y.

Dear Mr. W. Gropius,

A friend of mine (Mr. J. Okunis, Lith. arch. who visited you after his arrival last year) told me that you would like to know about my life in the country. I beg pardon for my long silence.

After my arrival two years ago, I had much trouble to get my first job. Mr. A. Schawinsky and Mr. M. Breuer have done very much helping me to start my new life in this country. I am sorry to say, their efforts led to no success. Three months later I succeeded to get a job with an architect just by chance.

I worked with him for about 6 months. Later, having that first experience, it was much easier to get my second job. Unfortunately, this job was more structural one and, therefore, I had to leave after 10 weeks.

Now I am working with an architect, who prepares plans for schools. I started with him over a year ago. First I worked as a draftsman, on details and working drawings. My last job was a residence for architect's son. While working on that job for the first time in this country I had opportunity to show my abilities in correcting rather poor design, and most of my proposals were accepted. I consider this a success. I would like to work in the field of design further on, but no opportunity is in sight with my present firm.

Despite of rather mechanical and tiresome draftsman's work, I work better and more careful than average draftsman does. I learned to work hard and to like what I do. I withstood a slow period and was left to work, while 1/3 of personal was dismissed.

Now I get an average salary (585.-). My salary has been raised twice without my request. I am sorry to say, I can't expect the third raise, because of that freeze, but I would make some efforts to get it. My wife works, too. Therefore, we have approximately 120.– 125.– weekly, and have no reason to complain. Our daughters attend high schools. We are in good health. Recently we succeeded in getting a good apartment and were very glad leaving a rather dirty section.

Although I think it is to[o] early, but I prepare myself for an examination to get architect's license, which would give more possibilities to work in the field of design. I would like to work in the field of housing, because I got most experience in that field. Of course, I have some experience in other fields, too.

Mr. M. Breuer has only small office and still is looking for bigger jobs. The political situation is not clear and nobody can exactly predict what will happen in the near future.

While staying in Gotha, Thuringen, I visited Weimar and former Bauhaus building. I strolled about in the nice Goethe park and remembered the time some ¼ of century ago. Poor Thuringen, like my own country Lithuania, now has to bear a humiliation, which is hardly to imagine. Having lost my property, having left my close relatives and having passed much hardships during last war, I still hope for better times and possibility to return to Europe and its way of life.

Truly yours –
Vladas Švipas

Vertimas

[19]51 m. kovo 4 d.

158 Bradford str.
Brooklyn, N.Y.

Mielas pone W. Gropius,

Mano draugas (ponas J. Okunis²⁶, lietuvių architektas, kuris jus aplankė praeitais metais) pranešė, kad norėtumėte daugiau sužinoti apie mano gyvenimą šioje šalyje. Atsiprašau už tokią ilgą tylą.

Atvykęs prieš dvejus metus, sunkiai gavau pirmąjį darbą. Ponai A. Shawinsky ir M. Breuer tikrai daug man padėjo pradėdant naują gyvenimą šioje šalyje. Liūdna pripažinti, kad jų pastangos nedavė vaisių. Po trijų mėnesių architekto asistento darbą aš gavau visai atsitiktinai.

Dirbau jį apie šešis mėnesius, vėliau, turint patirties, tapo lengviau gauti antrąjį darbą. Gaila, tačiau jis buvo labiau statybinis ir teko jį palikti po dešimties savaičių.

Šiuo metu aš dirbu su architektu, projektuojančiu mokyklas. Su juo pradėjau dirbti prieš daugiau nei metus. Pirmiausia dirbau kaip braižytojas – rengiau detalių ir darbo

²⁶ Jurgis Okunis (1910, Maskva–1989, Niujorkas), architektas, 1941 m. baigė architektūrą Vytauto Didžiojo universitete. 1944 m. pasitraukė į Vokietiją, 1949 m. persikėlė į Jungtines Amerikos Valstijas, nuo 1956 m. gyveno Niujorke.

brėžinius. Mano naujausias darbas buvo architekto sūnaus gyvenamojo namo projektas. Šiame projekte pirmą kartą šioje šalyje turėjau galimybę parodyti savo gabumus taisydamas tikrai prastą projektą ir daugelis mano pasiūlymų buvo priimti. Aš tai laikau pasisekimu. Norėčiau ir toliau dirbti projektavimo srityje, tačiau dabartinėje mano kompanijoje nenusimato tokių galimybių.

Nors braižytojo darbas mechaniškas ir varginantis, aš dirbu geriau ir daug atsakingiau nei vidutinis braižytojas. Išmokau dirbti sunkiai ir mėgaujuosi tuo, ką dirbu. Aš atlaikiau sumažėjusio darbo laikotarpį ir buvau paliktas darbe, kai trečdalis personalo buvo atleisti.

Dabar gaunu vidutinį atlyginimą (585 dol.). Net neprašant atlyginimas man buvo pakeltas jau du kartus. Gaila, dėl rinkos sąstingio negaliu tikėtis trečio paaukštinimo, bet ir toliau dėsiu pastangas tam pasiekti. Mano žmona taip pat dirba. Taigi mes uždribame vidutiniškai 120–125 dol. per savaitę ir neturime priežasčių skųstis. Mūsų dukterys lanko vidurinę mokyklą. Esame geros sveikatos. Neseniai mums pasisekė gauti gerą butą ir mes labai laimingi galėdami palikti tą purviną rajoną, kuriame gyvenome.

Turbūt dar anksti, bet aš ruošiuosi egzaminams, kad galėčiau gauti architekto licenciją, kuri leistų dirbti projektavimo srityje. Norėčiau dirbti gyvenamųjų namų projektavimo srityje, nes ten turiu daugiausia patirties. Žinoma, ir kitose srityse turiu šiek tiek patirties.

Ponas M. Breuer turi šiuo metu tik mažą biurą ir pats ieško didesnių projektų. Politinė situacija vis dar nėra aiški ir niekas negali nuspėti, ką netolima ateitis atneš.

Būdamas Gotos mieste, Tiuringijoje, aplankiau Veimarą ir buvusius Bauhauzo mokyklos pastatus. Vaikščiodamas gražiajame Gėtės parke prisiminiau laikus prieš ketvirtį amžiaus. Vargšė Tiuringija, kaip ir mano gimtoji Lietuva, turi jausti tokį pažeminimą, kokį sunku įsivaizduoti. Praradau savo nuosavybę, turėjau palikti savo giminaičius ir išverti didžiulius sunkumus paskutinio karo metais, bet vis tiek tikiuosi geresnių laikų ir galimybės grįžti į Europą su jos gyvenimo būdu.

Pagarbiai, Vladas Švipas

12 laiškas

*1953 m. liepos 22 d. V. Švipo laiškas W. Gropiusui [anglų k., rankraštis, autografas]
Dėkoja prisimindamas Gropiuso pagalbą jam įvažiuojant į JAV 1949 m. vasario 27 d.
Planuoja kitą vasarį laikyti licencijai gauti egzaminą. Prašo rekomendacijos.*

orig: *Das Bauhaus-Archiv Berlin, Walter-Gropius-Archiv, GN Kiste nr. 7, Mappe 438, 1953*

Orig. tekstas

July 22, 1953

Dear Mr. Gropius,

With gratitude I remember your help to enter this country on Febr. 27, [19]49.

The day, on which I and my family stepped on the bank of Hudson River, was the beginning of our new life. Although we first had rather hard time, but through diligence and endurance we got the possibility to purchase a home this spring in an established residential section of Queens, N.Y. City.

During the last World War, I visited Weimar and walked in the known streets around the former Bauhaus building. I saw other places destroyed or damaged, which were beautiful 20 year[s] ago.

Arrived here, I worked and learned. By now I have already almost 4 and 1/2 years of professional experience and have attended review courses for the examination for the architect's license.

Next February I intend to pass that examination. By now I have 2 architects' signatures on my application. I would appreciate very much to get your signature. Therefore, I kindly ask you to let me know about your decision regarding the signature and the time of prospective meeting.

Yours sincerely –
Vladas Švipas

N.B. I would be able to see you on week-end days. V. S.

Vertimas

1953 m. liepos 22 d.

Brangus p. Gropius,

Su dėkingumu prisimenu jūsų pagalbą man įvažiuojant į šią šalį 1949 m. vasario 27 d.

Ta diena, kai aš ir mano šeima išlipome ant Hadsono upės kranto, buvo mūsų naujo gyvenimo pradžia. Nors pradžioje buvo tikrai sunkus metas, bet atkakliai ir ištvermingai dirbdamas sugebėjau šį pavasarį nusipirkti namą Queense, Niujorko mieste, gerame gyvenamajame rajone.

Praėjusio pasaulinio karo metu man teko aplankyti Veimarą ir pasivaikšioti jo gatvėmis aplink buvusią Bauhauzo mokyklą. Mačiau sugriautas ir sužalotas vietas, kurios prieš dvidešimt metų buvo gražios.

Atvykęs čia, dirbau ir mokiausi. Dabar jau turiu beveik ketverių su puse metų profesinę patirtį ir lankiau kursus architekto licencijos egzaminui.

Kitą vasarį planuoju laikyti egzaminą. Dabar ant savo prašymo turiu jau dviejų architektų parašus [rekomendacijas]. Būčiau labai dėkingas, jei galėčiau gauti ir jūsų parašą. Dėl to maloniai prašyčiau pranešti apie jūsų sprendimą dėl parašo ir galimą susitikimo laiką.

Nuoširdžiai jūsų –
Vladas Švipas

N. B. Aš galėčiau pas jus atvykti savaitgaliais. V. S.

13 laiškas

1953 m. rugpjūčio 25 d. W. Gropiuso laiškas V. Švipui [anglų k., mašiniškis]

N. B. 1953 m. liepos 24 d. V. Švipas gavo W. Gropiuso sekretoriaus žinutę, kad jo liepos 22 d. laiškas gautas, tačiau W. Gropius yra išvykęs į Europą ir atsakys iškart grįžęs rugpjūčio vidury.

orig: *Das Bauhaus-Archiv Berlin, Walter-Gropius-Archiv, GN Kiste nr. 7, Mappe 438, 1953*

Orig. tekstas

August 25, 1953

Mr. V. Svipas
86-18 107th Street
Richmond Hill 18, New York

Dear Svipas:

Coming back from France, I found your letter of July twenty-second. I am happy indeed to see that you have made good so quickly in this country and that you have already been able to buy a house for yourself. I will be glad to support your application for an architect's licence. If you would send me all the necessary information and the forms, I will be glad to give you my signature.

Of course, I would have a great pleasure to see you again. The difficulty is only that I live far out in the country, and it would not be easy for you to reach me there without a car. So I suggest that you send me for the time being the papers for signature, and, as soon as you would be able to come and see me on a week day, let me know in advance.

Hoping to hear from you soon again, I am,

Very sincerely yours,
Walter Gropius

Vertimas

1953 m. rugpjūčio 25 d.

Mielas Švipai:

Grįžęs iš Prancūzijos radau jūsų liepos 22 d. laišką. Tikrai džiaugiuosi, kad taip greitai šioje šalyje sėkmingai įsikūrėte ir netgi sugebėjote nusipirkti namą. Man bus malonu paremti jūsų prašymą architekto licencijai gauti. Jei atsiųstumėte visą reikalingą informaciją ir formas, aš mielai jas pasirašysiu.

Žinoma, būtų didelis malonumas vėl jus pamatyti. Vienintelis sunkumas, kad gyvenu gana atokiai ir be automobilio mane pasiekti nėra lengva. Todėl siūlau pirma atsiųsti man visus dokumentus pasirašyti paštu, o kai jau galėsite mane aplankyti kurį savaitgalį, praneškite iš anksto.

Tikiuosi netrukus vėl apie jus išgirsti,

Labai nuoširdžiai jūsų,
Walter Gropius

14 laiškas

1953 m. rugsėjo 12 d. V. Švipo laiškas W. Gropius [anglų k., rankraštis, autografas, yra W. Gropiuso biuro antspaudas, kad gauta „Received SEP 14 1953 THE ARCHITECTS COLLABORATIVE“]

Džiaugiasi Gropiuso atsakymu ir parama. Atsiprašo, kad artimiausiu metu negalės aplankyti, tačiau planuotų tai padaryti kitą vasarą. Kitoje lapo pusėje yra Gropiuso pirašas pieštuku, rekomendacijos teksto juodraštis.

orig: *Das Bauhaus-Archiv Berlin, Walter-Gropius-Archiv, GN Kiste nr. 7, Mappe 438, 1953*

Orig. tekstas

Sept. 12, [19]53

Dear Mr. Gropius,

Your letter of August 25 made me happy, because of your kind consent to support my efforts to get the architect's licence.

Furthermore, its unusually human approach to my personal matter reminded me the old go[o]d days of Bauhaus, where there was no place for greedy business and its spirit of mercantilism.

I hope, the license will give me more opportunities to have more creative work in architecture.

I thank you very much for your help and for your kind invitation to see you in your famous home. I am sorry for not being able to see you for time being, because the support of my family and purchase of my home consumed all my savings. But I still hope to be able to see you next summer or so.

Very sincerely yours,
Vladas Švipas

Vertimas

1953 m. rugsėjo 12 d.

Brangus p. Gropius,

Jūsų rugpjūčio 25-osios laiškas mane labai pradžiugino dėl jūsų malonaus pritarimo ir paramos mano siekiui gauti architekto licenciją.

Šis neįprastai žmogiškas rūpestis mano asmeniniu reikalu priminė man senas geras dienas Bauhauze, kuriame nebuvo vietos godžiam verslui ir merkantilizmo dvasiai.

Tikiuosi, kad licencija suteiks man daugiau galimybių ieškant kūrybiškesnio darbo architektūroje.

Labai jums dėkoju už jūsų pagalbą ir malonų kvietimą aplankyti jus jūsų žymiajame name²⁷. Apgailestauju, kad kurį laiką dar negalėsiu atvykti, nes šeimai išlaikyti ir namui

²⁷ Minimas Walterio Gropiuso namas Linkolne, Masačusetse, kurį jis suprojektavo ir pasistatydino 1938 m., atvykęs dirbti į Harvardo universitetą. Kaip pavyzdinis modernizmo architektūros objektas, namas buvo gausiai lankomas, o nuo 2000 m. „Gropius House“ yra paskelbtas JAV nacionalinio paveldo objektu.

įsigyti sunaudojau visas savo santaupas. Bet vis tiek tikiuosi aplankyti jus kitą vasarą ar pan.

Labai nuoširdžiai Jūsų,
Vladas Švipas

15 laiškas

1953 m. rugsėjo 16 d. W. Gropiuso laiškas V. Švipui [anglų k., mašinraštis, su priedu – 1953 m. rugsėjo 15 d. Walterio Gropiuso rekomendacija Vladiui Švipui]

orig: *Das Bauhaus-Archiv Berlin, Walter-Gropius-Archiv, GN Kiste nr. 7, Mappe 438, 1953*

Orig. tekstas

September 16, 1953

Mr. Svipas
86-18 107th Street
Richmond Hill 18, New York

Dear Svipas:

Thanks for your letter of September twelfth. I return to you your original papers. The form which I have filled according to the accompanying copy I have mailed directly to Division of Professional Education (Architecture)

23 South Pearl Street
Albany 7, New York,
as advised on the form.

I wish you very good success and hope to see you again in the not too distant future.

Sincerely yours,
Walter Gropius

[Rekomendacija]
Vladas Svipas
My former student

Since 1925

My knowledge of the candidate's abilities goes back to his student years under my directorship when he proved to be a very unusually talented person. The later I had vouched for him when he entered the United States, I have had the opportunity to find him to be a competent practicing architect in this country.

A man of integrity and high character and very good to work with.
I highly recommend Mr. Svipas for admission to be licensed.

Walter Gropius
September 15, 1953
96 Mount Auburn Street, Cambridge, Massachusetts
Architect 5577

Vertimas

1953 m. rugsėjo 16 d.

86–18 107th Street
Richmond Hill 18, New York

Brangus Švipai,

Dėkoju už jūsų rugsėjo 12-osios laišką. Gražinu originalius dokumentus. Paraiškos formą užpildžiau pagal pridėtą pavyzdį ir išsiunčiau tiesiogiai į Profesinio švietimo (Architektūros) skyrių adresu:

23 South Pearl Street
Albany 7, New York,
kaip buvo nurodyta paraiškoje.

Linkiu labai didelės sėkmės ir tikiuosi vėl pasimatyti nelabai tolimoje ateityje.

Nuoširdžiai jūsų,
Walter Gropius

[Rekomendacija]

Vladas Švipas
Mano buvęs studentas

Nuo 1925 [m.]

Pažįstu kandidatą ir jo gebėjimus iš mano direktoriavimo ir jo studijų laikų, kurių metu jis pasižymėjo išskirtiniu talentu. Tą patvirtinau, kai jis atvyko į Jungtines Valstijas, ir įsitikinau, kad šioje šalyje jis tapo kompetentingu praktikuojančiu architektu.

Sąžiningas ir stipraus charakterio žmogus, su kuriuo labai gera dirbti.

Labai rekomenduoju p. Švipui leisti laikyti [architekto] licencijos [egzamina].

Walter Gropius
1953 m. rugsėjo 15 d.
96 Mount Auburn Street, Cambridge, Massachusetts
Architect 5577